

บทบาทของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ROLES OF THE LEADERS OF MAHASON COMMUNITY ENTERPRISE

GROUP BAN MI DISTRICT LOP BURI PROVINCE

วุฒิพงษ์ มาตรไทร¹ วิจิตรา ศรีสอน² สืบสวัสดิ์ วุฒิวรดิษฐ์³

Wutthipong Mettri , Wijitta Srisorn, Suebsawad Vuttivoradit

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเอง ตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี 2. เพื่อหาแนวทางการพึ่งตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 45 คน วิธีการเข้าถึงข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ 1). การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านเอกสาร (Review Data) การศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Study) และ 2). การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผลการศึกษาพบว่า 1. ผลการศึกษาบทบาทของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเอง ตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีพบว่าผู้นำกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนใช้หลักการจูงใจที่ทำให้คนภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม โดยผู้นำมีการพัฒนากลุ่มเพื่อให้มีความเข้มแข็ง ใช้กระบวนการการตัดสินใจแบบให้ทุกคนมีส่วนร่วม เคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการประสานงานระหว่างสมาชิก ประสานงานกับองค์กรภายนอกเครือข่ายได้เป็นอย่างดี ให้ความสำคัญต่อเป้าหมาย สมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วม และต้องทำงานให้ได้ตามเป้าหมาย มีความเป็นผู้นำ ได้แก่ มีความยืดหยุ่น เต็มใจ รับผิดชอบตามสภาพการณ์ ให้การสนับสนุนในการตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์ หาวิธีการปฏิบัติเพิ่ม

Received: 2020-08-08 Revised: 2020-09-10 Accepted: 2020-09-11

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Program in Government, College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University.
E-mail: s61463825019@ssru.ac.th

² วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University

³ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University

ประสิทธิภาพให้กับสมาชิกกลุ่ม ค้นหาวิธีผลิตสินค้าสมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ให้ชุมชน กล้าแสดงออก และเปิดใจให้สมาชิกมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี มีส่วนร่วมในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย 2. แนวทางการพึ่งตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี พบว่ามีแนวทางในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจ มีการแนวทางการติดตามข้อมูลความต้องการของชุมชน มีวิธีการควบคุมตรวจสอบคุณภาพของวัตถุดิบที่นำมาใช้ มีวิธีการพัฒนาสมาชิกกลุ่ม เช่น ส่งเข้ารับการอบรม สัมมนา และศึกษาดูงานวิสาหกิจที่ประสบความสำเร็จ แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้นำกลุ่มวิสาหกิจอื่น ๆ เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานวิสาหกิจ เข้ารับการอบรมวิธีและมาตรฐานการผลิต ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถสร้างแนวทางจิตสาธารณะ การสร้างการมีส่วนร่วมให้สมาชิกมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่ององค์ความรู้หรือนวัตกรรมที่ได้จากการวิจัย

คำสำคัญ (Keywords) : บทบาท; ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน; การพึ่งตนเอง

Abstract

The objective of this independent study is to 1. To study the roles of community enterprise leaders and self-reliance in Mahason Subdistrict, Ban Mi District Lop Buri Province 2. To find guidelines for self-reliance of the Community Enterprise Group of Mahason Subdistrict, Ban Mi District Lop Buri Province. Is a qualitative research By using in-depth interviews from key informants of 45 people data access methods and data collection into 2 parts 1). Review data collection Documentary study And 2). Field Data Collection: The researcher uses in-depth interviews with key informants. By using the semi-structural interview form The results showed that. 1. The results of the study of the role of community enterprise group leaders and self-reliance at Mahason Subdistrict, Ban Mi District Lopburi province found that. Leaders of community enterprise members use motivation principles that allow outsiders to participate in group activities. In which leaders develop groups to be strong Use a decision-making process that will involve everyone. Respect each other's opinions There is coordination between members. Coordinate well with organizations outside the network. Give importance to the goal All members must participate. And must work to meet the goals Leadership, including flexibility Be willing to take responsibility according to the circumstances To support decision making Creative Find ways to increase efficiency for group members. Find out how to produce herbal products from community enterprise groups to increase income, encourage the community to express

themselves, and give members the right to express their views freely. Participate in work to achieve goals. 2. The Self-Reliance Guidelines of Maha Sorn Sub-District Community Enterprise, Ban Mi District Lopburi Province found that the community enterprise group leaders have the potential to manage the community enterprise group. There are guidelines for establishing an enterprise group. There is a way to monitor the needs of the community. There is a method for controlling the quality of raw materials used. There are ways to develop group members such as sending to attend training seminars and studying for successful enterprise visits. Exchange knowledge with leaders of other enterprise groups in order to benefit from the operation of the enterprise. Attend training on methods and production standards. Community enterprise group leaders are able to create public mind. Creating participation for members to continuously develop products, knowledge or innovation from research

Keywords: Roles; Community Enterprise Leaders; Self-Reliance

บทนำ (Introduction)

การดำเนินวิสาหกิจของชุมชนได้กลายเป็นประเด็นสำคัญที่รัฐบาลให้ความสำคัญเพราะเป็นรากฐานของเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลได้สูญเสียเงินเพื่อการสร้างโครงการต่าง ๆ ให้กับชุมชนเป็นจำนวนมากเพื่อสร้างขีดความสามารถของตนให้สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้ แต่เนื่องจากผู้นำกลุ่มของชุมชนยังขาดศักยภาพในการดำเนินการให้ชุมชนรวมกลุ่ม ดังนั้นจึงเป็นโจทย์ที่สำคัญว่าวิธีการใดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ และนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จะสามารถพลิกฟื้นความยากจนของชุมชนต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใดและจะสามารถพัฒนาไปสู่วิสาหกิจชุมชนได้อย่างไร ซึ่งวิสาหกิจชุมชนนั้นจะต้องประกอบกิจการด้วยคนในชุมชนทั้งในด้านการผลิตสินค้าการให้บริการและการเรียนรู้ การพึ่งตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชนด้วยการนำทุนที่มีอยู่ภายในชุมชนมาดำเนินการโดยใช้รูปแบบการจัดการที่เหมาะสม โดยคนในชุมชนจะต้องสามารถทำให้ทรัพยากรของชุมชนเกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นและนำมาเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ ซึ่งจะเห็นว่านโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ผ่านมาประสบความสำเร็จนั้นคนในชุมชนได้รวมกลุ่มเพื่อสร้างงานและสร้างรายได้ในครอบครัวเช่นกัน แต่การที่หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จะนำไปสู่วิสาหกิจชุมชนที่แข็งแกร่งได้นั้นจำเป็นต้องพัฒนาผู้นำ คนชุมชน และพัฒนาระบบการจัดการที่เข้มแข็ง สำหรับแนวทางการพัฒนาหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนนั้นมีรูปแบบการพัฒนา ซึ่งเป็นรอยต่อที่สำคัญเพราะหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์นั้นเป็นระดับพื้นฐานของชุมชนซึ่งต่อเนื่องมาจากประชาคมของหมู่บ้านและตำบล ดังนั้นเมื่อต้องการพัฒนาหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องพัฒนาทุกระบบของชุมชน เช่น พัฒนาการ

ดำเนินการด้านธุรกิจของชุมชน การร่วมทุนดำเนินการ และการสร้างอาชีพที่ยั่งยืนเพื่อให้ชุมชนมีรายได้ที่มั่นคงต่อไป เพื่อให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาของหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างชัดเจน ลำดับต่อไปจะเสนอถึงความเป็นไปได้ของการพัฒนาหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และแนวทางการพัฒนาหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชน (กัญญามาน อินทว้าง, 2556)

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญมาก ถ้ามีคนรวมกันตั้งเป็นองค์กรในชุมชนและเชื่อมโยงกันในตัวบลดหรือระหว่างตำบลก็จะเกิดพลัง ถ้ามีการจัดการที่ดีก็จะทำให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง เพราะจะมีการจัดการเรื่องการผลิต การบริโภค ใครจะผลิตอะไร จัดการอย่างไร ถ้ามีเครือข่ายกว้างก็จะทำให้จัดการการผลิตหลายอย่างได้คล่องตัว เช่น ปลุกผักแค้ไม่ก็แปลงก็กินได้ทั้งหมู่บ้าน ถ้าปลุกผักกันหลายคนก็จะต้องมีตลาดที่กว้างกว่า ซึ่งในกรณีนี้ตลาดเครือข่ายจะช่วยได้มาก ทำให้ปลุกผัก เลี้ยงสัตว์ ผลิตปุ๋ย และอย่างอื่นได้ปริมาณมากและราคาก็จะถูกลง ในปีหนึ่ง ๆ แต่ละตำบลใช้จ่ายในเรื่องของข้าวปลาอาหาร เครื่องดื่ม ของใช้ ปุ๋ยตำบลละกว่า 50 ล้านบาท บางแห่งมากกว่า 100 ล้านบาท ถ้ามีการจัดการดีตลาดท้องถิ่นก็จะเป็นของชุมชน วิสาหกิจชุมชนที่ดีชาวบ้านจะเป็นคนกำหนดราคาเองได้ โดยไม่ต้องไปถามพ่อค้าว่าจะซื้อเท่าไร ตลาดวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น ชุมชนจึงควรเป็นผู้กำหนดราคาเอง

สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเอง ตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เป็นการรวมกลุ่มตามความต้องการของชุมชนโดยมีจุดประสงค์หลักคือการสร้างรายได้เพิ่มเติมให้กับคนในชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการพึ่งตนเองของกลุ่มสมาชิกหากมีการจัดการที่ชัดเจน แยกแยะได้ว่าอะไรทำเพื่อกิน เพื่อใช้สินค้าอะไรดีพอที่จะเอาออกสู่ตลาดใหญ่แล้วเรียกผลิตภัณฑ์ที่ชาวบ้านมีความภาคภูมิใจในการนำเสนอสู่ตลาดใหญ่ว่า “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” จะเป็นแนวทางที่ชุมชนสามารถนำไปเสริมความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันการจัดการจัดการกลุ่มที่ดี ขาดความรู้ ความเข้าใจ มุ่งเน้นเพียงแต่การเพิ่มรายได้ อาจก่อให้เกิดหนี้สินเป็นปัญหาที่จะตามมา สิ่งที่เป็นปัญหามาก็คือเพิ่มหนี้ในครัวเรือนให้สูงขึ้น แนวทางในการแก้ปัญหาในเบื้องต้นของกลุ่มก็คือการการนำภูมิปัญญามาใช้ และเป็นวิถีชีวิตของชุมชนแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ปัญหาการกระจายเศรษฐกิจใหม่ของชุมชน เรียนการรู้จักตนเอง ชุมชน โลก รวมไปถึงจนถึงการพัฒนาศักยภาพ ด้วยการจัดการอย่างพอเพียง ทำให้สามารถลดรายจ่ายและมีรายได้สูงขึ้น ในกรณีที่เป็นหนี้ระบบการจัดการนี้สามารถที่จะแบ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นไปใช้หนี้ได้ พร้อมทั้งทำให้เห็นถึงแนวทางการพึ่งตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ซึ่งจะสามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาความเป็นผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนวิธีการพัฒนาบทบาทของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเอง ผลของการวิจัยนั้นนำเสนอแนวทางการพึ่งตนเองของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมที่สุดในพื้นที่นำไปต่อยอดพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเอง ตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อหาแนวทางการพึ่งตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บและรวบรวมข้อมูล

2. ประชากรหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ศึกษาได้แก่ กลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงเกษตรบ้านมหาสอน จำนวน 45 คน

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงเกษตรบ้านมหาสอน จำนวน 45 คน

3. การรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัย ครั้งนี้ ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

การศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Study) ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในแนวคิด ด้านผู้นำและภาวะผู้นำ แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน แนวคิดและทฤษฎีด้านผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่สามารถเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ต่อไป

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยนำผลการศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Study) มาเป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำไปทำการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามที่กำหนดไว้ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง คำถามจะเป็นประเภทคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ข้อมูลในการศึกษามีลักษณะเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ทำการบรรยายและในรูปแบบตารางจากข้อมูลที่ทำการศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีเอกสาร หลักฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ด้วยวิธีการ

สัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) มาวิเคราะห์ (Analysis) สังเคราะห์ (Synthesis) เพื่อให้ความหมายข้อมูล และบรรลุลักษณะประสงค์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลในการศึกษามีลักษณะเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ทำการบรรยายและในรูปแบบตารางจาก ข้อมูลที่ทำการศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎี เอกสาร หลักฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูล ปฐมภูมิ (Primary Data) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) มาวิเคราะห์ (Analysis) สังเคราะห์ (Synthesis) เพื่อให้ความหมายข้อมูล และบรรลุลักษณะประสงค์

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 1 บทบาทของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเอง ตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี พบว่า

1. บทบาทผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร

การมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่าผู้นำกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนใช้หลักการ ร่วมใจกันวางแผน โดยเริ่มจากจุดเริ่มต้น จูงใจให้คนภายนอกอยากเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม โดยผู้นำมีการพัฒนากลุ่ม เพื่อให้มีความเข้มแข็ง ใช้กระบวนการการตัดสินใจแบบให้ทุกคนมีส่วนร่วม เคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการประสานงานระหว่างสมาชิก ประสานงานกับองค์กรภายนอกเครือข่ายได้เป็นอย่างดี ให้ความสำคัญต่อ เป้าหมาย สมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วม และต้องทำงานให้ได้ตามเป้าหมายมีความเป็นผู้นำ ได้แก่ มีความยืดหยุ่น เต็มใจรับผิดชอบตามสภาพการณ์ ให้การสนับสนุนในการตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์ หาวิธีการปฏิบัติเพิ่ม ประสิทธิภาพให้กับสมาชิกกลุ่ม กล้าแสดงออก และเปิดให้สมาชิกมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี

การสร้างเครือข่ายกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพบว่า ลักษณะของการพัฒนาเครือข่ายของผู้นำกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญต่อการเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแหล่งจัดหาวัตถุดิบที่มี คุณภาพภายในชุมชน ประชุมวางแผนร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจอื่น ๆ เพื่อจัดหาแหล่งตลาดร่วมวางจำหน่ายสินค้า สร้างความร่วมมือกับชุมชน หรือกลุ่มวิสาหกิจอื่น ๆ เพื่อผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมทั้งกับภายในชุมชนและภายนอกชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

การพัฒนาทักษะอาชีพพบว่าในการพัฒนาทักษะนั้น จุดเริ่มต้นคือมุ่งพัฒนาฝีมือแรงงานในชุมชน พัฒนาคนในพื้นที่ โดยคำนึงถึงวัตถุดิบในการนำมาใช้ ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญในการฝึกอาชีพและต่อยอดเพื่อสร้าง รายได้ และเป็นการนำวัตถุดิบที่มีอยู่แล้วนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อลดต้นทุนในการผลิตให้มากที่สุด สร้างแรง

บันดาลใจให้กับสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้เห็นคุณค่าในตัวเอง พร้อมกับพัฒนาทักษะตนเองเพื่อรองรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะนำเข้ามาช่วยในการพัฒนาสินค้าและทักษะในการสร้างรายได้ให้เพิ่มมากขึ้น

2. การจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของผู้นำกลุ่ม

การจัดการดำเนินงานพบว่าการจัดการดำเนินงานเป็นการจัดการเพื่อให้เกิดการพัฒนาการให้บริการ และผลิตภัณฑ์ การทำตลาดเชิงรุกกระตุ้นลูกค้าให้เพิ่มปริมาณในการซื้อ เช่นการหากรรมวิธีการผลิตการเลือกวัตถุดิบ ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์รูปแบบสีสันทันต่าง ๆ ตามความต้องการของตลาดและการกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่าย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการสร้างการรับรู้ในตราสินค้าให้แก่ผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เพราะจะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพเป็นที่วางใจประกอบกับรัฐบาลสนับสนุนให้มากขึ้น มีการสร้างเอกลักษณ์สินค้าคือมีสัญลักษณ์หรือตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน ความปลอดภัย เน้นที่ประโยชน์ของสินค้า เรื่องคุณค่าทางโภชนาการ สิ่งตกแต่งภายนอกตัวบรรจุภัณฑ์ต้องดึงดูดความสนใจ ผลิตภัณฑ์เน้นคุณค่าของสินค้าที่มีผลต่อความรู้สึกของผู้บริโภค สร้างการรับรู้ให้ผู้บริโภครู้สึกว่าเป็นสินค้าที่ดีต่อสุขภาพมีคุณภาพชีวิตที่ดี เชื่อถือได้และผลิตภัณฑ์เน้นบุคลิกของสินค้า พร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์สินค้าใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาเครือข่ายพบว่าการต่อยอดการพัฒนานั้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายแนวทางในการพัฒนาต้องเริ่มจาก กระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มในพื้นที่ตนเองก่อน เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์จริงและแนวทางปฏิบัติในชุมชนใกล้เคียง และยกระดับไปในระดับของการศึกษาดูงานจากกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จในพื้นที่อื่น พร้อมทั้งนำผลการศึกษาดูงานนำมาพัฒนาแนวคิดเพื่อปรับใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มตนเองมากที่สุด และเมื่อมีการต่อยอดการพัฒนาแล้ว ควรมีการประชาสัมพันธ์สินค้าอย่างหลากหลายช่องทาง พร้อมทั้งฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสิ่งที่ต้องมีการพัฒนาคือการวางแผนเป้าหมายของผลิตภัณฑ์และร่วมกันพัฒนาสินค้าเชิงเครือข่ายให้เกิดผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

การพัฒนาศักยภาพของชุมชนพบว่าการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ประการแรกคือการพัฒนาคนในพื้นที่ ชุมชนให้เกิดศักยภาพก่อน แล้วต่อยอดไปพัฒนาสินค้าในพื้นที่ โดยคำนึงถึงวัตถุดิบที่มีในชุมชนให้นำมาใช้ให้มากที่สุดเพื่อลดต้นทุนในการผลิต พร้อมทั้งจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายและชี้แจงให้กับกลุ่มสมาชิกรับทราบ และมีการทำงานที่โปร่งใสกลุ่มสมาชิกสามารถตรวจสอบได้ สำหรับการพัฒนาสินค้านั้นควรตระหนักถึงวัตถุดิบที่มีในชุมชน หรือมีแหล่งผลิตมาจากชุมชนก่อน เพื่อลดต้นทุน และควรมีการพัฒนาสินค้า รูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความทันสมัยและปรับปรุงรูปแบบเพื่อดึงดูดลูกค้าอย่างต่อเนื่อง

การบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบพบว่าหัวใจสำคัญของการพัฒนาเพื่อให้เกิดการบูรณาการเชื่อมโยงเครือข่ายและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของ ความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตของคนไทย และภาคภูมิใจที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสิ่งที่ชุมชนเป็นเจ้าของ

มาตั้งแต่ปู่ ย่า ตายาย โดยพัฒนาอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงให้เกิดเครือข่าย มีการบูรณาการทั้งความคิดในการพัฒนา บูรณาการช่องทางการขายสินค้า แนวคิดในการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และผลกำไรที่ได้ก็นำมาเกิดเป็นความภาคภูมิใจของคนในชุมชนนั่นเอง

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 2. เพื่อหาแนวทางการพึ่งตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีพบว่า จากความสำเร็จของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยววิสาหกิจชุมชนเชิงเกษตร บ้านมหาสอนนั้นนำไปกำหนดแนวทางการพึ่งตนเองในแต่ละด้านดังนี้

1. ความสำเร็จของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านศักยภาพในการบริหารจัดการแนวทางการพึ่งตนเองพบว่าศักยภาพในการบริหารจัดการเริ่มต้นจากการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจ เช่น การชักชวนของผู้นำจากกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน การรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งโดยมีการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของสมาชิกร่วมกัน ติดตามข้อมูลความต้องการของชุมชน กำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่ายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำ รวมทั้งมีการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายและการปรับขนาดสินค้าควบคุมตรวจสอบคุณภาพของวัตถุดิบที่นำมาใช้ และศึกษาดูงานวิสาหกิจที่ประสบความสำเร็จ แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้นำกลุ่มวิสาหกิจอื่น ๆ เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานวิสาหกิจ เข้ารับการอบรมวิธีและมาตรฐานการผลิต

2. ด้านการสร้างเครือข่ายภายนอก แนวทางการพึ่งตนเองพบว่าความสำเร็จด้านการสร้างเครือข่ายภายนอก นั้นเริ่มจากการช่วยเหลือสังคม เช่น สนับสนุนอาหาร เครื่องดื่ม ในงานวันเด็ก ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับนักเรียนในชุมชน ประชาชนทั่วไปและผู้สนใจทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปลูกพืชสมุนไพรและผลิตทางการเกษตร ต้องเป็นอินทรีย์ไม่ใช้สารเคมีมุ่ง เน้นกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และมีอนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในชุมชน

3. ด้านการมีส่วนร่วมให้สมาชิกมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นแนวทางการพึ่งตนเองผลการศึกษพบว่า การส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมให้สมาชิกมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นเริ่มต้นจากการสร้างแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาดและจัดทำลิขสิทธิ์ มีการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการวิจัยตลาดการส่งเสริมการตลาดและจัดลิขสิทธิ์ มีรวมทั้งเครื่องจักรในการผลิตที่เพิ่มขึ้น การหาจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการวางแผนการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นขั้นตอน เน้นเอกลักษณ์โดยนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาใช้ พัฒนาสมาชิกกลุ่มและชุมชน การฝึกอบรมให้กับสมาชิกกลุ่ม พัฒนาความรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน และการสร้างเครือข่ายและสมาชิกการพึ่งตนเอง และการอนุรักษ์ต่อยอดโดยใช้ฐานภูมิปัญญาและวัตถุดิบในท้องถิ่นและการให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้ด้านการบริหารจัดการ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. บทบาทของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเอง ตำบลมหาสอน อำเภอ บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่าผู้นำกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนใช้หลักการ ร่วมใจกันวางแผน โดยเริ่ม จากจุดเริ่มต้น จูงใจให้คนภายนอกอยากเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม มีการพัฒนากลุ่มเพื่อให้มีความ เข้มแข็ง ใช้กระบวนการการตัดสินใจแบบให้ทุกคนมีส่วนร่วม เคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ประสานงานกับ องค์กรภายนอกเครือข่ายได้เป็นอย่างดีและเปิดใจให้สมาชิกมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี มีส่วนร่วมใน การทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2550) ที่กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วม ของสมาชิกเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดขึ้น การคงอยู่ และการเติบโตของธุรกิจชุมชนจะต้องอาศัยความ ร่วมมือร่วมใจของชุมชน ต้องร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบ

ผู้นำกลุ่มมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้นำมีการวางแผน มีเป้าหมายที่ ชัดเจน มีส่วนร่วมกับกลุ่มและพร้อมเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการประชุมวางแผนร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจ อื่น ๆ เพื่อจัดหาแหล่งตลาดเพื่อวางจำหน่ายสินค้าและบริการ สร้างความร่วมมือกับชุมชน หรือกลุ่มวิสาหกิจ อื่น ๆ เพื่อผลักดันให้กลุ่มอยู่รอดได้ ด้วยการสร้างความร่วมมือกับชุมชน หรือกลุ่มวิสาหกิจอื่น ๆ เพื่อผลักดันให้ เกิดการมีส่วนร่วมทั้งกับภายในชุมชนและภายนอกชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของเสรี พงศ์พิศ (2546) ที่เห็นว่าวิสาหกิจของชุมชนมุ่งประกอบการเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนและ ระหว่างชุมชน โดยนำวัตถุดิบทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชนมาสร้างสรรค์ผลผลิต เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนา เศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของชุมชน

การสร้างเครือข่ายกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพบว่าลักษณะของการพัฒนาเครือข่ายของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนให้ความสำคัญต่อการเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแหล่งจัดหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพ ภายในชุมชน ประชุมวางแผนร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจอื่น ๆ เพื่อจัดหาแหล่งตลาดร่วมวางจำหน่ายสินค้า สร้างความ ร่วมมือกับชุมชน หรือกลุ่มวิสาหกิจอื่น ๆ เพื่อผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมทั้งกับภายในชุมชนและภายนอกชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2550) ที่กล่าวไว้ว่า ปัจจัย ด้านผู้นำส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างมากซึ่งผู้นำโดยธรรมชาติของชุมชนจึงมักจะเป็นผู้มี บารมีหรือมีฐานะทางสังคมหรือผู้ที่ทำประโยชน์ให้ชุมชน ชาวบ้านธรรมดาที่แสดงความสามารถจนกลายเป็นที่ ยอมรับของชุมชนก็มี แต่มักจะต้องฝ่าฟันและสร้างการยอมรับจากชาวบ้านด้วยความยากลำบากกว่ากัน ธุรกิจ ชุมชนที่ก่อตั้งโดยบุคคลหรือโดยคณะบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน จะระดมทุนได้ง่าย ขยายตัวได้เร็วและมี โอกาสประสบความสำเร็จสูง ในการพัฒนาทักษะนั้น จุดเริ่มต้นคือมุ่งพัฒนาฝีมือแรงงานในชุมชน พัฒนาค้นใน พื้นที่โดยคำนึงถึงวัตถุดิบในการนำมาใช้ ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญในการฝึกอาชีพและต่อยอดเพื่อสร้างรายได้ และ เป็นการนำวัตถุดิบที่มีอยู่แล้วนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อลดต้นทุนในการผลิตให้มากที่สุด สร้างแรงบันดาลใจ

ให้กับสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้เห็นคุณค่าในตัวเอง พร้อมกับพัฒนาทักษะตนเองเพื่อรองรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะนำเข้ามาช่วยในการพัฒนาสินค้าและทักษะในการสร้างรายได้ให้เพิ่มมากขึ้น

2. การจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของผู้นำกลุ่ม

การจัดการดำเนินงานเป็นการจัดการเพื่อให้เกิดการพัฒนาการให้บริการและผลิตภัณฑ์ การทำตลาดเชิงรุกกระตุ้นลูกค้าให้เพิ่มปริมาณในการซื้อ เช่นการหากรรมวิธีการผลิตการเลือกวัตถุดิบ ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์รูปแบบสีสันทันตาต่าง ๆ ตามความต้องการของตลาดและการกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่าย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการสร้างการรับรู้ในตราสินค้าให้แก่ผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เน้นการรับรู้ต่อกระบวนการผลิตที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐานสากล เพราะจะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพเป็นที่วางใจประกอบกับรัฐบาลสนับสนุนให้มากขึ้น มีการสร้างเอกลักษณ์สินค้าคือมีสัญลักษณ์หรือตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน เน้นที่ประโยชน์ของสินค้า เรื่องคุณค่าทางโภชนา การวัตถุดิบที่สดและสะอาดรูปร่างหน้าตาของสินค้า สิ่งตกแต่งภายนอกตัวบรรจุภัณฑ์ต้องดึงดูดความสนใจ ผลิตภัณฑ์เน้นคุณค่าของสินค้าที่มีผลต่อความรู้สึกของผู้บริโภค สร้างการรับรู้ให้ผู้บริโภครู้สึกว่าเป็นสินค้าที่ดีต่อสุขภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดี เชื่อถือได้และผลิตภัณฑ์เน้นบุคลิกของสินค้า พร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์สินค้าใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของของรพีพงศ์ อินตะสีบ (2554) ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์เพิ่มเติมข้อมูลเชิงบูรณาการในการเพิ่มศักยภาพการรวมกลุ่มธุรกิจของคลัสเตอร์กล้วยตากอบน้ำผึ้ง จังหวัดพิษณุโลก เป็นสินค้าที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก ความพยายามในการส่งเสริมและพัฒนารวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งเป็นเครือข่ายวิสาหกิจกล้วยตากอบน้ำผึ้ง จังหวัดพิษณุโลกขึ้น ชุมชนบ้านเกาะคูมีศักยภาพในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจได้โดยมีปัจจัยด้านภูมิความรู้ในการผลิตกล้วยตากที่สั่งสมกันมานาน มีแรงงานและทรัพยากรบุคคลอย่างเพียงพอ หน่วยงานของภาครัฐยังให้การสนับสนุนเพื่อพัฒนาคุณภาพของสินค้านำมาซึ่งผลิตภัณฑ์กล้วยตากยังเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง

สำหรับการต่อยอดการพัฒนานั้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายแนวทางในการพัฒนาต้องเริ่มจากกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มในพื้นที่ตนเองก่อน เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์จริงและแนวทางปฏิบัติในชุมชนใกล้เคียง และยกระดับไปในระดับของการศึกษาดูงานจากกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จในพื้นที่อื่น พร้อมทั้งนำผลการศึกษาดูงานนำมาพัฒนาแนวคิดเพื่อปรับใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มตนเองมากที่สุด และเมื่อมีการต่อยอดการพัฒนาแล้ว ควรมีการประชาสัมพันธ์สินค้าอย่างหลากหลายช่องทาง พร้อมทั้งฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และสิ่งที่ต้องมีการพัฒนา คือ การวางแผนเป้าหมายของผลิตภัณฑ์และร่วมกันพัฒนาสินค้าเชิงเครือข่ายให้เกิดผลสำเร็จอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเสรี พงศ์พิศ (2546) เครือข่ายเป็นการรวมกลุ่มของบุคคลในชุมชนระหว่างชุมชนกลุ่มกับกลุ่มชุมชนกับชุมชนโดยมีหลักยึดตามขอบเขตพื้นที่ประเด็นเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้เป็นหนึ่งเดียว กระบวนการดังกล่าวเกิดจากท้องถิ่นเหมาะสมกับท้องถิ่นที่จะช่วยให้บุคคลและชุมชนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ด้วย

การพัฒนาศักยภาพของชุมชน ประการแรกคือการพัฒนาคนในพื้นที่ ชุมชนให้เกิดศักยภาพก่อน แล้วค่อยต่อไปพัฒนาสินค้าในพื้นที่ โดยคำนึงถึงวัตถุดิบที่มีในชุมชนให้นำมาใช้ให้มากที่สุดเพื่อลดต้นทุนในการผลิต พร้อมทั้งจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายและชี้แจงให้กับกลุ่มสมาชิกรับทราบ และมีการทำงานที่โปร่งใสกลุ่มสมาชิกสามารถตรวจสอบได้ สำหรับการพัฒนาสินค้านั้นควรตระหนักถึงวัตถุดิบที่มีในชุมชน หรือ มีแหล่งผลิตมาจากชุมชนก่อน เพื่อลดต้นทุน หรือการกตรราคาจากพ่อค้าคนกลางหากสินค้าที่ผลิตมีการขายดีมีตลาดรองรับ และควรมีการพัฒนาสินค้า รูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความทันสมัยและปรับปรุงรูปแบบเพื่อดึงดูดลูกค้าอย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเกษมาพร พวงประยงค์ (2556) ซึ่งกล่าวว่าผู้ประกอบการได้เข้ามามีบทบาทในด้านการขับเคลื่อนเศรษฐกิจซึ่งพลังความร่วมมือของสังคมผู้ประกอบการและการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างนวัตกรรมที่เป็นนวัตกรรมของชุมชนที่มุ่งให้ความสำคัญกับการได้มาซึ่งความสำเร็จในผลการปฏิบัติงานขององค์กร

หัวใจสำคัญของการพัฒนาเพื่อให้เกิดการบูรณาการเชื่อมโยงเครือข่ายและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตของคนไทย และภาคภูมิใจที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสิ่งที่ชุมชนเป็นเจ้าของมาตั้งแต่ปู่ ย่า ตายาย โดยพัฒนาอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงให้เกิดเครือข่าย มีการบูรณาการทั้งความคิดในการพัฒนา บูรณาการช่องทางการขายสินค้า แนวคิดในการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และผลกำไรที่ได้นั้นก็เกิดเป็นความภาคภูมิใจของคนในชุมชนนั่นเอง สอดคล้องกับแนวคิดของณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2550) และสอดคล้องกับงานวิจัยของภัสวีญา แก้วมุกด์ (2560) ที่กล่าวไว้ว่ารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนประเภทกิจการผลิตภัณฑ์ผ้าทอในประเทศไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ด้านได้แก่ สมรรถนะด้านความรู้ สมรรถนะด้านทักษะ และสมรรถนะด้านความสามารถอื่น ๆ ประกอบด้วยสมรรถนะด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ในการทอผ้าและการผลิตสินค้า ระหว่างกลุ่มผู้ผลิตเดียวกัน ความสามารถในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ (เช่น ด้านการผลิต และด้านการติดต่อสื่อสาร) ความสามารถด้านภาวะผู้นำของประธานกลุ่มวิสาหกิจ ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. แนวทางการพึ่งตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

สำหรับแนวทางการพึ่งตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี พบว่าศักยภาพในการบริหารจัดการเริ่มต้นจากการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจ เช่น การชักชวนของผู้นำจากกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน การรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งโดยมีการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของสมาชิกร่วมกัน ติดตามข้อมูลความต้องการของชุมชน กำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่ายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำ รวมทั้งมีการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายและการปรับขนาดสินค้าควบคุมตรวจสอบคุณภาพของวัตถุดิบที่นำมาใช้ การป้องกันลดการสูญเสียจากการถนอมอาหาร

ความสำเร็จด้านการสร้างเครือข่ายภายนอก นั้นเริ่มจากการช่วยเหลือสังคม เช่น สนับสนุนอาหาร เครื่องดื่ม ในงานวันเด็ก ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับนักเรียนในชุมชน ประชาชนทั่วไปและผู้สนใจทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้องเป็นอินทรีย์ไม่ใช่สารเคมีมุ่งเน้นกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และมีอนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุพจน์ อินทวาท (2558) ที่กล่าวถึงวิสาหกิจชุมชนว่าการประกอบการที่มีภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนโดยที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทั้งด้านการผลิตการค้าและการเงินและต้องการใช้ปัจจัยการผลิตและทรัพยากรทุกขั้นตอน เพื่อการเรียนรู้ของชุมชนให้เกิดดอกผลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมการจัดการผลิตซึ่งมิได้มีเป้าหมายเพียง เพื่อการสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียวแต่รวมถึงกำไรทางสังคม หรือการให้ความช่วยเหลือกับสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชนและความสุขของสังคมด้วย กลยุทธ์ความเป็นผู้ประกอบการของคนในชุมชนเป็นลักษณะเฉพาะที่มีผลต่อด้านเศรษฐกิจโดยเน้นในเรื่องของผลการดำเนินงานและความสามารถในการแสวงหาประโยชน์จากการลงทุนของรัฐบาล การฝึกอบรมแรงงานและการสนับสนุนทางด้านการศึกษาในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับโลกนั้นยังมีความไม่ชัดเจนซึ่งกลยุทธ์ความเป็นผู้ประกอบการของคนในชุมชนจะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจเกิดความชัดเจนขึ้นโดยการมุ่งเน้นภาวะความเป็นผู้นำที่นำมาเป็นเครื่องชี้วัดของการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน

ความสำเร็จของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ 1) การพัฒนามนุษย์หรือคนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน การจ้างงานในพื้นที่ การพัฒนาพนักงาน 2) การพัฒนาเครือข่าย ได้แก่ การมีเครือข่ายทางธุรกิจที่ส่งเสริมการตลาด การผลิต การสร้างนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ใหม่ด้วยเทคโนโลยี 3) ด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการตลาดและการผลิต ได้แก่การสร้างรายได้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนาการตลาด และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ โพธิ์พฤษานันท์และคณะ (2559) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในการรักษาแบบพื้นบ้านโดยใช้สมุนไพรด้วยการคำนึงถึงต้นทุนทางสังคมนำมาสร้างรายได้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Crowe J. A. (2006) ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในวอชิงตันโดยการศึกษาธรรมชาติและทุนทางสังคมผลการศึกษาพบว่าการพัฒนาทุนทางสังคมจะทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองได้ดีกว่าการพยายามเสริมสร้างความแข็งแกร่งในทางอุตสาหกรรมโดยเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อชุมชนที่สามารถช่วยให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้

การส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมให้สมาชิกมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นเริ่มต้นจากการสร้างแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาดและจัดทำลิขสิทธิ์ มีการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการวิจัยตลาดการส่งเสริมการตลาดและจัดลิขสิทธิ์ มีรวมทั้งเครื่องจักรในการผลิตที่เพิ่มขึ้น การหาจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการวางแผนการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นขั้นตอน นำความรู้ที่ได้สืบทอดทางภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสมุนไพร เน้นเอกลักษณ์โดยนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาใช้ พัฒนา

สมาชิกกลุ่มและชุมชน การฝึกอบรมให้กับสมาชิกกลุ่ม พัฒนาความรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน และการสร้างเครือข่ายและสมาชิกการพึ่งตนเอง และการอนุรักษ์ต่อยอดโดยใช้ฐานภูมิปัญญาและวัตถุดิบในท้องถิ่น และการให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้ด้านการบริหารจัดการซึ่งความสอดคล้องกับการศึกษาของสุพจน์ อินทวงศ์ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการผลิตสินค้าหัตถกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใน จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ผู้บริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและผู้เกี่ยวข้องให้ความสำคัญและตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้ด้านการจัดการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อให้สามารถบริหารงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพึ่งตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีสรุปได้ว่า เพื่อต้องการให้กลุ่มสมาชิกประสบความสำเร็จและสามารถพึ่งตนเองได้มีแนวทางในการพึ่งตนเองดังนี้

1. ด้านการพัฒนามนุษย์ โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ควรมีการจ้างงานในพื้นที่ การพัฒนาพนักงานเดิมให้มีศักยภาพมากขึ้น

2. การพัฒนาเครือข่าย การพัฒนาในด้านนี้ต้องมีการพัฒนาเครือข่ายทางธุรกิจที่ส่งเสริมการตลาด การผลิต และการสร้างนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ใหม่ด้วยเทคโนโลยี พร้อมทั้งนำมาต่อยอดจากต้นทุนเดิมที่มีให้มากที่สุด

3. การพัฒนาเศรษฐกิจ ควรมีการพัฒนาในด้านการสร้างรายได้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนาการตลาด หรือการขยายตลาดให้เพิ่มมากขึ้น

4. การพัฒนาสิ่งแวดล้อมควรส่งเสริมและพัฒนาในประเด็นสำคัญคือการสร้างจิตสำนึกในการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มจากครัวเรือนและชุมชน

ทั้งนี้ในความสัมพันธ์ทั้ง 4 ด้านนั้น ต้องเป็นไปด้วยกระบวนการเชิงบูรณาการและการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ กำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติที่ถูกต้อง ชัดเจนไม่ขัดต่อกฎระเบียบ กติกาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในสังคม หรือรูปแบบของกฎหมาย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. การมีส่วนร่วมของสมาชิกและการบริหารจัดการเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วย ความเป็นเจ้าของร่วม การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีบุคลากรแกนนำสมาชิกที่เข้มแข็ง ควรตระหนักถึงหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิกและเป็นไปโดยสมัครใจมาเป็นประการแรก

2. การสนับสนุนการเรียนรู้ขององค์กรธุรกิจจะก่อให้เกิดการพัฒนาสู่ความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนของการพัฒนา

3. ควรมีการจัดตั้ง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เครือข่ายแห่งการพัฒนาและการให้สวัสดิการ เพื่อเป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้ในชุมชน ตลอดจนส่งเสริมให้มีการก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวิสาหกิจชุมชนและรัฐบาลต้องบูรณาการการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐที่ให้กับชุมชนผ่านหน่วยงานในท้องถิ่นเช่นพัฒนาชุมชนจังหวัดและหน่วยงานในจังหวัดให้สนับสนุนกัน

4. ควรมีหน่วยงานสนับสนุน หรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นและรัฐบาล หรือ องค์กรภายนอก เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาให้กับชุมชน

5. ทุกกลุ่มควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้กับกลุ่มธุรกิจชุมชน เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนต่าง ๆ ตระหนักถึงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อที่ชุมชนต่าง ๆ จะได้ใช้ในการจัดการทรัพยากรชุมชนอย่างเหมาะสมและมีการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

6. ควรมีการส่งเสริมภาคการตลาดสำหรับกลุ่มธุรกิจชุมชนการศึกษาดูงานแนะนำกลุ่มธุรกิจชุมชนให้มีการวิจัยและพัฒนา

7. การปรับปรุงกระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐานสากล มีการใช้เทคโนโลยี เพื่อช่วยในการผลิตให้ได้คุณภาพ และมีมาตรฐานการผลิต สะอาด ปลอดภัย

8. ควรมีการพัฒนาการตลาด ได้แก่ การหาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าใหม่ ๆ ในประเทศและผลิตสินค้าใหม่ ๆ ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอื่น ๆ

2. ควรศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นเจาะลึกในรายละเอียดของกลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแต่ละด้าน เช่น การพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรชุมชน การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น

3. ควรศึกษาการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ของผู้นำกลุ่มและการสร้างพันธมิตรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ควรศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นเจาะลึกในรายละเอียดของกลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแต่ละด้าน เช่น การพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรชุมชน การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนสู่เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กษมาพร พวงประยงค์. (2556). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 5 (1): 1-13.

- กัญญามณ อินทว้าง. (2556). การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบการจัดการค้าบางระจันจังหวัด
สิงห์บุรี. กรุงเทพมหานคร: รายงานการวิจัย.ทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2550). **ธุรกิจชุมชน เส้นทางที่เป็นไปได้**. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ภัสธีญา แก้วมุกค์. (2560). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ประเภทกิจการ
ผลิตภัณฑ์ผ้าทอในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ
อุตสาหกรรม ภาควิชาบริหารธุรกิจอุตสาหกรรม.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนคร
เหนือ.
- รพีพงศ์ อินต๊ะสีบ. (2554). การประเมินศักยภาพชุมชนแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก แหล่งทุน : ธนาคาร
พัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย สาขาจังหวัดพิษณุโลก. **งานวิจัยสถาบัน**
ปีงบประมาณ 2554.
- สุพจน์ อินทว้าง. (2556). **แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- เสรี พงศ์พิศ. (2546). **การปฏิรูปและบูรณาการศึกษา แนวคิดและประสบการณ์ของโรงเรียนและชุมชนบาง
แห่งในประเทศไทย**. มูลนิธิหมู่บ้าน: กรุงเทพฯ.
- Crowe J. A. (2006). "Community Economic Development Strategies in Rural Washington: Toward
a Synthesis of Natural and Social Capital". **Rural Sociology**. 71(4): 573–596.